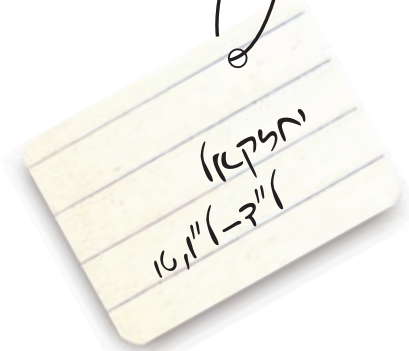

מתן על הפרק

התכנית השש-שנתית המקוונת ללימוד שבועי של נביאים וכתובים

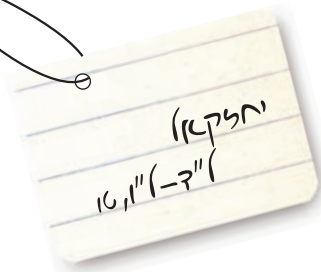

פרק ל"ד

פרק ל"ד מוקדש לביקורת חריפה על מנהיגי ישראל, המדומים לרועים המועלים בתפקידם ותחת לדאוג לצאן מרעיתם הם מנצלים אותו לצרכיהם. הפרק מלא וגדוש בתיאורים הלקוחים מעולמם של רועי הצאן, ומתאר בפרוטרוט את תפקידיהם ומחדליהם. לפרק שני חלקים עיקריים: החלק הראשון (א-טז) עוסק במחדליהם של הרועים-מנהיגים, ובהחלפתם ותיקון מחדליהם בידי ה'. החלק השני (יז-כה) עובר לביקורת פנימית על ההתנהלות בתוך העדר ועל אי הצדק שבתוכו, והוא חוזה את תיקונו באמצעות משפט צדק בידי ה' ומינויו של דוד לנשיא עליהם. הפרק חותם בברכה שתבוא על העם, הכוללת שלום ושגשוג חקלאי. ברכה זו מבוססת על הברכות בויקרא כ"ו.

1. בְּוֹ אָדָם, הַנִּבְּא עַל רֹעֵי יִשְׂרָאֵל' (א) חלקו הראשון של הפרק עוסק במחדלי הרועים ותיקונם (א-טז).
(א) בפסוקים ג-ד מוטחת ביקורת חריפה ברועים על מעילתם בתפקידם. במה מאופיינת מעילת הרועים? תנו דעתכם להקבלה המבנית בין שני הפסוקים, ועמדו על שני צידיה של המעילה המתוארת בהם.
(ב) בפסוקים ה-ו מתוארת תוצאה נוספת של המעילה - כיצד היא נובעת מהמעילה שנוכרה בפסוקים ג-ד?
(ג) בפסוקים יא-טז ממלא ה' את מקומם של הרועים הכושלים. פסוקים יא-טו מקבילים במהופך לפסוקים ה-ו, אולם הם מפורטים הרבה יותר - מהו הנמשל המפורש בהם להפצת הצאן ואי דרישתו?
2. חלקה השני של הנבואה (יז-כד) עובר לביקורת מסוג אחר: כלפי מי מופנית הביקורת (יז-כא)? עמדו על הדמיון והשוני בין הביקורת כאן לביקורת בחלק הראשון, השוו בעיקר את פסוק כא לפסוקים ד-ה.
3. כיצד יפעל ה' לתיקונו של הקלקול? מי יתמנה לרועה העם (כג-כד), ומי מתמנה לרועה בחלק הקודם (יא-יב, טו)? נסו לבאר את סיבת ההבדל. על הקשר בין המשל לנמשל ראו שמי"א י"ז, לד-לו.

פרק ל"ה-ל"ו, טו

לאחר נבואה על הרועים מופיעות שתי נבואות מקבילות: הראשונה (ל"ה) מופנית להר שעיר - מקום מושבו של אדום, וחוזה את חורבנו ושממונו (המילה שממה חוזרת שבע פעמים בנבואה). השניה (ל"ו-א-טו) פונה אל הרי ישראל השוממים, וחוזה את תקומתם ופריחתם ויישובם מחדש בידי עם ישראל.

4 הנבואה על אדום שייכת על פי תוכנה לקובץ הנבואות על הגויים בספר. מדוע נקבעה הנבואה בחלק העוסק בנבואות הנחמה לישראל? היעזרו בניגוד בין הנבואה על הר שעיר לבין הנבואה על הרי ישראל בפרק ל"ו. תוכלו להעזר גם בדברי הרד"ק: 'סמך נבואת מפלת הר שעיר לנבואת ישועת ישראל כי בעת הישועה שהיה מפלת אדום כמו שכתוב בנבואת עובדים ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשו'.

5 שתי הפסקאות העיקריות בנבואה (ה-ט; י-טו) מתארות שני שלבים ביחס אדום לישראל - בעת החורבן ולאחרי. לשתי הפסקאות מבנה דומה של סיבה ותוצאה ('יען... לכן...') ושתייהן חותמות בידיעת ה'. עיינו בהן ובדקו מהם שורשי הכעס הנבואי הייחודי על אדום? ראו בהקשר זה את דברי עובדיה הנביא על אדום (עובדיה א', י).

6 'וְאַתָּה בֶן אָדָם הַנְּבִיא אֶל הָרֵי יִשְׂרָאֵל' (א)

א) הנבואה בחלקו הראשון של פרק ל"ו (א-טו) מקבילה לנבואה על אדום: עמדו על הזיקות המילוליות והתוכניות בין שתי הנבואות (ל"ה, יב - ל"ו, ב) ועל הניגוד העמוק ביניהן.

ב) נבואה זו מהווה גם את היפוכה של נבואת הפורענות בפרק ו' - בשתי הנבואות פונה הנביא אל 'הרי ישראל' ומתייחס אליהם כאל יישות חיה. מה משמעות הפניה להרי ישראל כאן? השוו לויקרא כ"ז, לד-לה. על רקע תיאור זה - מה מבטאת ההבטחה על נשיאת הפירות בפסוק ח? ראו את דברי הגמרא בסנהדרין צ"ח, א: 'אמר ר' אבא: אין לך קץ מגולה מזה שנאמר 'אתם הרי ישראל ענפיכם תתנו ופריכם תשאו לעמי ישראל כי קרבו לבוא'." רש"י שם: "מגולה מזה" - כשתתן ארץ-ישראל פריה בעין יפה אז יקרב הקץ ואין לך קץ מגולה יותר'.

הרחבות ומענה לשאלות: מתן על הפרק "מתן על הפרק" perek.matan@gmail.com

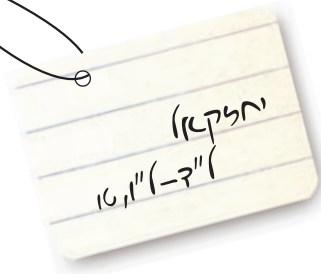

מכון תורני לנשים ע"ש שרה בת יצחק יעקב רעננברג
The Sadie Renner Women's Institute for Torah Studies

התכנית השש-שנתית המקוונת ללימוד שבועי של נביאים וכתובים

© כל הזכויות שמורות. מתן על הפרק. מתן ירושלים • טל': 02-5944555

המרכז ללימודי תנ"ך

הרחבה

המנהיג כרועה

עבודת הרועה נחשבה בישראל כעבודה אחראית ומכובדת ביותר גם מאות שנים לאחר שרוב העם כבר עסק בעבודת האדמה. המנהיגות הרוחנית והמדינית, ואף מנהיגותו של אלהי ישראל בכבודו ובעצמו מתוארת כמלאכת הרועה. ייתכן מאד שהערכה מיוחדת זו למלאכת הרועה נבעה מן העובדה שהיא התקיימה בעיקר במדבר ובערבה. היה על הרועה באזורים אלה לעמד בתנאים קשים ובסכנות מרובות, להצטיין ביכולת ניווט ובחוש התמצאות, להתגבר על תקופות בצורת וצמא, לדעת להגן על עדרו מפני תוקפים הולכי על שנים ועל ארבע, ובכל אלה לקיים את צאנו בדאגה לשלומם של כל עז וכבש, טלה וגדי. להשביע את רעבונם תוך קיום יחסים הוגנים עם הרועים האחרים והבטחת חלוקה צודקת של שטחי המרעה. רק רועה שנחן בכל התכונות הללו יכול היה למלא את תפקידו כראוי ולקיים את צאנו לאורך ימים בתנאים הקשים של המדבר והערבה.

במילותיו של דוד המלך - 'מזמור לדוד, ה' רועי לא אחסר', מהדהדים דברי הנביאים הרואים באלהי ישראל את הרועה האידיאלי הדואג לכל מחסוריו של צאן עמו, ואשר כדוגמתו היו רוצים לראות את מנהיגי העם.

(נגה הראובני, מדבר ורועה במורשת ישראל, עמ' 31-37).

ביטוי יפה לקשר בין מלאכת הרועה לבין תפקידו של המנהיג מצוי במדרש הבא: 'צדיק יבחן' ובמה הוא בוחנו? במרעה צאן. בדק לדוד בצאן ומצאו רועה יפה, שנאמר: ויבחר בדוד עבדו ויקחהו ממכלאת צאן. היה מונע הגדולים והיה מוציא הקטנים תחלה לרעות כדי שירעו הקטנים הרכה ואחר כך היה מוציא הזקנים כדי שירעו עשב הבינונית ואחר כך מוציא הבחורים כדי שיהיו אוכלים עשב השדה. אמר הקדוש ברוך הוא: מי שהוא יודע לרעות את הצאן איש לפי כחו, יבא וירעה בעמי, זה הוא שכתוב: 'מאחר עלות הביאו לרעות ביעקב עמו' (תהלים ע"ח).

ואף משה לא בחנו אלא בצאן, אמרו רבותינו: כשהיה משה רועה צאן של יתרו במדבר, ברח ממנו גדי אחד ורץ אחריו עד שהגיע לחסות. כיון שהגיע לחסות נזדמנה לו בריכה של מים ועמד הגדי לשתות. כיון שהגיע משה אצלו אמר לו: אני לא הייתי יודע שרץ היית מפני שעייף אתה. הרכיבו על כתפו והיה מהלך. אמר לו הקדוש ברוך הוא: יש לך רחמים לנהוג צאנו של בשר ודם - חייך, אתה תרעה צאני. הוי: ומשה היה רעה.

(שמות רבה פרשה ב)

הרחבות ומענה לשאלות: מתן על הפרק "מתן על הפרק" perek.matan@gmail.com

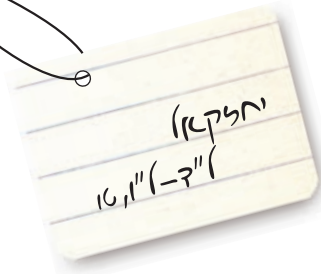
מתן ורחמים

מכון תורני לנשים ע"ש שרה בת יצחק יעקב רעננברג
The Sadie Renner Women's Institute for Torah Studies

המרכז ללימודי תנ"ך

התכנית השש-שנתית המקוונת ללימוד שבועי של נביאים וכתובים

© כל הזכויות שמורות. מתן על הפרק. מתן ירושלים • טל': 02-5944555

"וַיְבִינּוּ בַּמִּקְרָא" < לקט ביאורי מילים ליחזקאל פרקים ל"ד-ל"ו

פרק ל"ד (יח) וּמִשְׁקַע מַיִם תִּשְׁתּוּ וְאֵת הַנּוֹתָרִים בְּרִגְלֵיכֶם תִּרְפְּשׂוּ: החזקים שותים מהמים הצלולים ומעכירים אותם ברגליהם וכך מונעים מהשאר לשתות.

(לא) וְאֵתֶנּוּ צֹאנֵי צֹאן מִרְעִיתִי אֲדָם אֲתֶם: הנביא מדגיש שבנמשל אין מדובר בבעלי חיים אלא בבני אדם החביבים ביותר על ה'.

פרק ל"ה (ה) וַתִּגְרַ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַל יְדֵי חֶרֶב בָּעֵת אֲיִדָם בָּעֵת עוֹן קִי: אדם ניצלה את זמן החורבן שהגיע כתשלום על עוון ישראל, ופגעה בהם והגירה את דמם.

(ו) לְדָם אֶעֱשֶׂךָ וְדָם יִרְדָּפְךָ אִם לֹא דָם שֹׁנֵאתְךָ וְדָם יִרְדָּפְךָ: כיוון שאדם שנאה את ישראל אחיה, הקרוב אליה קרבת דם, תענש בשפיכת דמה בארצה.

(יג) וַתִּגְדִּילוּ עָלַי בְּפִיכֶם וְהִעַתְתֶּם עָלַי דְּבָרֵיכֶם אֲנִי שִׁמְעָתִי: האדומים התגאו על ה' והרבו דברי רהב ונאצה, בשמחתם לאידם של ישראל.

פרק ל"ו (ג) יַעַן בִּיעַן שְׁמוֹת וְשִׂאֵף אֲתֶכֶם מִסָּבִיב לְהִיּוֹתְכֶם מוֹרְשָׁה לְשֹׂאֲרֵי הַגּוֹיִם וְתַעֲלוּ עַל שְׂפַת לְשׁוֹן וְדַבַּת עִם: הביטוי 'יען וביען' לקוח מפרשת הקללות בויקרא כ"ו, מג והוא מציין עונש מידה כנגד מידה. האדומים המכונים 'שארית גוים' רצו לרשת את ישראל, וישראל עצמם הפכו לשיחה וללעג בקרב העמים.

(יג) יַעַן אֲמַרִים לָכֶם אֲכַלְתֶּם אֲדָם אֶת וּמִשְׁכַּלְתֶּם גּוֹיךָ גּוֹיֵיךָ הָיִיתִי: העמים ביזו את הארץ והוציאו דיבתה רעה כארץ האוכלת יושביה.

הרחבות ומענה לשאלות: מתן על הפרק "perek.matan@gmail.com"

סטודיו טלי אילן 052-5513437

התכנית השש-שנתית המקוונת ללימוד שבועי של נביאים וכתובים

© כל הזכויות שמורות. מתן על הפרק. מתן ירושלים • טל': 02-5944555

מִתַּן מַתָּן
מכון תורני לנשים ע"ש שרה בת יצחק יעקב רעננברג
The Sadie Renner Women's Institute for Torah Studies
המרכז ללימודי תנ"ך